

პაგარა ბიჭი გოლგოთაზე

მე მაშინ მეგონა, რომ მამა უკვე ხნიერი იყო, ოცდათექვსმეტი წლისა, ებარა სოფელი – მხრებგაშლილს, მკერდგანიერს, ბრტყელქამარშემოჭერილს, სანმეფო ჩექმებამოჭიმულს. ეპყრა მათრახი, წმინდა ნახელოვნები, თახთახა, მსუბუქად გადაეფლებოდა ხოლმე ღონიერ ლურჯა ცხენს, ლურჯა გიჟდებოდა მისი სიმძიმის ქვეშ, გავარდებოდა ხან აქეთ, ხან იქით, მაგრამ მამა არ აძლევდა საშველს, მკაცრად უმოკლებდა სადავეს. ლურჯას ისღა რჩებოდა, ლაგამი ეღრღნა ხმაურით. არადა ყველასთან მამა უნდა გაჩერებულიყო – ზოგს უცინოდა, ზოგს უწყრებოდა. გადაიწვედა, ყურში ჩასჩურჩულებდა მავანს რაღაცას და ჩაჩურჩულებულიც და ჩამჩურჩულებულიც აფეთქდებოდნენ ხარხარით. გული გვისივდებოდა, თუ სადმე მივიღოლით მამასთან ერთად, ყველა მას უნდა გამონთებოდა ეზოდან, ყველას მისთვის უნდა გადაეღობა გზა, ყველას მისთვის უნდა ეფხანინებინა მათრახის ტარით საფეთქელთან, უარს ვერ ეუბნებოდა ხოლმე აივნებიდან „გამოქცუნებულ“ ლავაშებზე და წასულთა შესანლობარზე ხნიერ ქალებსაც. ტკობით უყურებდნენ ის ხნიერი ქალები სადღეგრძელოს თქმისას...

ერთხელ ბავშვები ქოხის დადგმას ვაპირებდით ჩვენი კაკლის ქვეშ. ვერაფრით კი ვერ ჩავსვით ჭიგოები. გამოიარა მამამ, მიხვდა, რაც გაგვჭირვებოდა, აიღო ერთი ჭიგო, დააწვა და ისე ჩასვა, ფესვებგაგანილი გეგონებოდა. ასევე ჩასვა მეორეც, მესამეც და მეოთხეც.

შემუქებული კბილიც კი არ მახსოვს მისი, თუ კანფეგი მოჰქონდა, მოჰქონდა ბლომად, „დასაყრელად“. თუ რაღაც არ მოსწონდა ჩვენი, გვიჩვენებდა ღიღსა და ნათელ სილას. უყვარდა მამიდეები, ძაღუები, ბებიები. ყველას ღიღი ხმით მოიკითხავდა, მიუგურგურებდა. უყვარდათ იმათაც. ჩვენ გიჟს ეძახდნენ, გაღარეულს.

და უცებ – დაიჭირეს. მამაც დაიჭირეს, პაპაც და ბიბაც. დაიჭირეს ქვეყანაც. – რაღაცა გეშლებათო, – თურმე სულ იცინოდა მამა. – ვნახავთო, ვის რა ეშლებათო. პაპა და ბიბა მალე გააცილეს ციხეს, სხვადასხვა ადგილას ჩაკარგეს შორეულში. მამაც იკარგებოდა, დაიკარგებოდა, არავინ არაფერი იცოდა მისი, და უცებ გამოჩნდებოდა, ე. ი. მოვიღოდა ხმა, რომ ისევ ცოცხალი იყო, ისევ თბილისში იყო. ჩვენც თბილისში ვიყავით შეხიზნულნი. ხორცებს იჩქლეთდა და იმდურებოდა ბებია, – აწამებენო, აწამებენო. გავიდა წელიწადზე მეტი, თითქოს სულ სიცივე, სიბნელე, ცუდი ამინდები...

ნოემბრის ბოლოს, შეღამებულზე, შემოიპარა ჩვენთან, ჩვენს ოთახში, მამას ბავშვობის მეგობარი ვანო, ღიღი, ღონიერი კაცი, ძლივას მოაბა თავი სათქმელს; სვალთ, ღიღითო, გათენებისასო, სასამართლოში მოიყვანენო. თუ ყველანი წამოხვალთ, კარგი იქნება, დაგინახავთ და დარწმუნდება, ყველანი რომ ცოცხლები ხართო. ბებია აგირდა. აგირდა ჩემი უფროსი დაც, დედა არა, დედას საფეთქელთან ჰქონდა მიჭერილი ხელი და ისე დადიოდა, მაგიდაზე აწყობდა რაღაცებს. ვანო ძია უხერხულად იჯდა, ერთი არაყიც არ დალია, წამოდგა – წავედიო, ბნელ ხილთან დაგხვდებით ხუთზეო. ხუთზეო?! ჰო, ისინი ძალიან ადრე მოჰყავთო.

აღრე დავაპირეთ ჩვენც დაწოლა. ვერ მოვახერხეთ. ჩემს პაგარა ძმას ახველებდა, აბჟირებდა. ძილითაც, მერე, გვეძინა, არც გვეძინა. ოთხზე ფეხზე ვიყავით. ბებო და პაგარა ძმა ვერ წამოვიდოდნენ, ძმას ისევ ახველებდა, აბჟირებდა. სამნი მივდიოდით: დედა, მე და ჩემი და. ვანო ძია მართლა ბნელ ხილთან დაგვხვდა. ჩვენთან კი არ მოსულა, ისე წაგვიძღვა წინ. ფრთხილად იხედებოდა აქეთ-იქით. შესახვევთან ჩერდებოდა, მერე ისევ მიდიოდა. ფეხები დამაწყდა დაუსრულებელ გზაზე, სიბნელეში. გავითოშე. დედა მითბობდა თავისი ხელებით ხან ერთ ხელს, ხან მეორეს. ბოლოს ისევ მთლად ბნელში, – მივედი. დამამახსოვრდა იმ ქუჩის სახელი – ათარბეგოვის ქუჩა. იდგა დიდი, მრისხანე სახლი. დიდხანს არ გაჩერდეთო. წავიდოდით, მოვიდოდით, ვიყავით, ვწრიალებდით. ისევ წავიდოდით. ვანო ძია ხეებს ეფარებოდა იქით. მოვიდოდით, ვიდექით, ველოდით. როდის-როდის დაიწყო სიარული ხალხმა. განათება დაიწყო დიღმა მრისხანე სახლმაც. მის კარში შედიოდნენ კაცები, ქალები. კართანვე მიმოდოდნენ მილიციელები. ბოლოს მოვიდა ხმა, – მოიყვანესო, მოიყვანესო. ბნელში შავად გამოძმირალ კუთხიან მანქანაზე იძახდნენ. ის მანქანაც რაღაც წვალობდა, როგორც იქნა, გაჩერდა. კარებიდან „ნაგანზე“ ხელდაღებული სამხედრო მეთაური გადმოხტა, მანქანის ბოლოსთან მივიდა, გაიჭიმა. წამოვიდნენ დიდი შენობიდან გრძელთოფიანი, ძგარუნა ჩექმებიანი ჯარისკაცებიც. გაიხსნა მანქანის უკანა კარი. იქიდანაც გადმოხტნენ თოფიანი ჯარისკაცები, გააკეთეს წრე. ჩამოლოდნენ მანქანიდან პაგიმრებიც, შავები, დალულულები. დასხდნენ პირდაპირ მიწაზე. „ნაგანიანი“ მეთაური რუსულად იძახდა რაღაცებს. ამაოდ ვეძებდი მამას. ის ძირსდამსხდარი პაგიმრებიც ამაოდ აპარებდნენ მზერას აქეთ-იქით. – წინ წადით, წინ წადითო! – მოგვაწვდინა ხმა ვანო ძიამ. წავედით წინ, გაჩერდით. გვიყვირეს, დავიხიეთ უკან. ააყენეს პაგიმრები. დადგნენ: ჯარისკაცი, პაგიმარი, ჯარისკაცი, პაგიმარი, დაიდრნენ. მიდიოდნენ ნელა. – გაიქეცი შენ და შედი შიგნით, – მიბრძანა ვანო ძიამ, – კარში თუ გკითხოს ვინმემ, დამლაგებლის შვილი ვარ, თათარაშვილის-თქო. შედი და დადექი დიდ კიბეზე. მე გავიქეცი. არავის უკითხავს, ვინ ვიყავი. ავედი დიდ სინათლეში დიდ კიბეზე. კიბე ორად გაიყო. საით ავსულიყავი? ვყოყმანობდი. მომესმა მკაცრი ხმა, კედელს მივეკარი. გაკანკული იყო ირგვლივ ყველაფერი. მარგო ჯარისკაცები მოდიოდნენ ძგრიალით – ერთი ჯარისკაცი, ერთი პაგიმარი, ერთი ჯარისკაცი, ერთი პაგიმარი. მოვიდნენ სულ ახლოს. იმ საცოდავ პაგიმრებში აღარც კი ვეძებდი მამას, ისინი ძლივს მოათრევდნენ ფეხებს. ერთი ხომ მთლად სახიჩარი იყო, ორივე ფეხით კოჭლი, პაგარა, საქამრედ სწვდებოდა წინა ჯარისკაცს... და აი, იმ პაგარა პაგიმარმა დაიწყო ჩემკენ ყურება, გამიცინა და ხელიც ასწია ოღნავ ზემოთ, რხევით. მიყურებდა უკან შემობრუნებულიც. მე შევკრთი, მე ვიცანი, მე რაღაც ცუდი დამემართა. ის ძლივს აღიოდა საფეხურიდან საფეხურზე, ერთხელაც მომხედა სიცილით მაღლიდან... მე ჩაფხეცი. ისინი ავიდნენ სულ მაღლა და გაუხვიეს ძგრიალით. ვიღაც კაცი წამომადგა თავზე, რაღაცას მეკითხებოდა, წამოვდექი, ნახევრად წამომდგარი გავიქეცი, გავვარდი გარეთ.

დედაც გიროდა და ღაც. ცრემლები მოეწმინდა დიდ ხესთან მღვარ ვანო ძიასაც. მოვიდა დედა ჩემთან.

- ღაგინახა?

მე არ ვთქვი არაფერი.

- გითხრა რამე?

მე ისევ არ ვთქვი არაფერი.

- ამოილე ხმა!

- რაა?

- ამოილე ხმა. გითხრა რამე?

- რაა?

დედას ისევ აუვარდა ქვითინი. მე სულ ვლუმდი, კბილების კბილებზე დაჭერით ვიკავებდი თავს.

.....

ბოლოს და ბოლოს? ბოლოს და ბოლოს – კი, შემეძლო იმისი თქმა მაინც, რომ გამიღიმა. ორჯერ თუ სამჯერ გამიღიმა, უკან შემობრუნებულმაც გამიღიმა, მაგრამ მე იმ ღიმილს ღიმილს ვერ ვარქმევდი. ის იყო... ის იყო რაღაც უცნაური თქმა: – აი, რად გადავიქეცი მეო. მხელავო? მხელავო? ჩემს ნახევრად, ჩემს მესამედად გადავიქეცი მეო... და წავიდა, ავიდა მაღლა და იქ გაქრა, შეერია ცას...

ამისთანა რამეებზე, თქვენც მოგეხსენებათ, არსად არასოდეს არ ლაპარაკობენ შვილები მშობლებთან.

რევამ ინანიშვილი